

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Kaulskroniten

2:2007

Program Hösten 2007

Torsdagen den 18 oktober kl. 18.30 Bildvisning ur FGC:s arkiv
Torsdagen den 15 november kl. 18.30 Bildvisning ur FGC:s arkiv
Vid bägge träffarna bjuder vi på kaffe med bröd!

Söndagen den 2 december kl. 12.00 - 18.00 Öppet Hus i vår lokal
Kl. 15.00 spelar syskonen Altefur.

VÄLKOMNA!

FGC:s Årsbok 2007 - Verkö före bron

Den nya årsboken är nu på gång och kommer att finnas att köpa på föreningen fr. o. m. 1:a advent (söndagen den 2 december 2007)

Titel: ”Verkö före bron”

Boken är sammanställd i samarbete mellan en rad olika medlemmar och systrarna Åsa Håkansson och Barbro Håkansson-Täveby.
Åsa har tidigare skrivit årsboken 2003 ”Barn av sin tid”.

Föreningen Gamla Carlsrona

Bankgiro 387-1068

Organisationsnummer 835000-3482

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona,

Nr 2, 2007, 22:a årgången. Upplaga 3.500 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlsrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona.

Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90, E-postadress: info@fgc.nu

Välkomna till vår hemsida adress: www.fgc.nu

Redaktör: Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tel: 0455-33 94 27

Layout: JIMLOS AB, Lars-Olov Stenborg, info@jimlos.se

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar respektive författare.

Föreningslokalen är öppen varje **helgfri onsdag kl.17.00-19.00**

från **september t o m maj**, dessutom efter telefonöverenskommelse.

Redaktören har ordet!

Hösten närmar sig och hög tid för årets andra medlemsblad. Sommaren var otrolig, åtminstone försommaren, för oss här i "staun" och kringliggande öar. Mina potatis blommade redan i början av maj och i slutet av den månaden var det redan rekordtidigt badväder, men ack, den här våren kunde man verkligen prata om "torra land". Första dagen med någorlunda regn var midsommarafton, medan dagen före, lövmarknadsdagen, bjöd på lagom soligt, riktigt sommarvarmt väder. Att det regnade lite sedan, ja det var bara skönt att se att det blev lite grönt igen, medan resten av Sverige hade det blött i överkant. Då jag är i rätt dålig kondition, blev det ett mycket kort besök på marknaden, för min del, i alla fall hann jag med ett par liter jordgubbar och en halv rökad ål och så atmosfären förstås. Den blandade doften av stekt sill, langos, kebab, brända mandlar och munkar. Jag satt en stund, insöp detta, mediterade lite över marknadens själ, medan jag tittade på alla lyckliga barn med godis och ballonger, stressade mammor, söndags-

På detta fotografi, har den för mig okände fotografen, fångat en äldre lövmarknad och en gosse som säljer dessa förr obligatoriska käppar. Han passeras just av den vitklädda flickan till höger i bild. Antingen var käppen, som dessa, formade som en vanlig promenadkäpp, men smalare, eller som gossarnas i förgrunden, en stav med en träknopp, grön eller röd, i toppen och spirlaformad röd-grön slingad uppifrån och ned. Längst till vänster står en ung man beredd med vippan, för att skoja och söka kontakt med någon ung dam, det var så vipporna användes. Fotot är troligen från tidiga 1920-talet.

klädda bönder, tatuerade ungdomar, sommarklädda flickor (naturligtvis) och försäljare av allt tänkbart, allt detta som är lövmarknad och så djupt rotat i oss kaulskroniter. Men varför är det så dåligt med sittplatser, det är något jag inte behövt tänka på tidigare, men nu slog det mig. Likaväl som barnen vill förflytta sig runt bland leksaks- och lyckobrevsförsäljare, besöka karamellstånd och ballongförsäljare, vill vi äldre sitta ner och känna att vi finns med, att marknaden fortfarande är också för oss. Kanske är det dags att sälja lövmarknadskäppar igen?

Käppen liksom flärpan (flöjt som rullade ut sig då man blåste i den) och pappersvipporna hörde fortfarande min barndoms lövmarknader till. De är i dag helt borta ur marknadsassortimentet. "Gudskelov" binder man fortfarande blomsterkransar på ristorgsbacken.

Ett ganska nytt inslag i marknadsbilden är, liksom kebab och langosstånden, alla slöjförsedda invandrarkvinnor, oftast med massor av storögda överförtjusta barn. De kanske aldrig sett så mycket av leksaker, glass och sockervadd på en gång tidigare, dessa överförtjusta små nykarlskroniter, som just fick uppleva sin allra första lövmarknad.

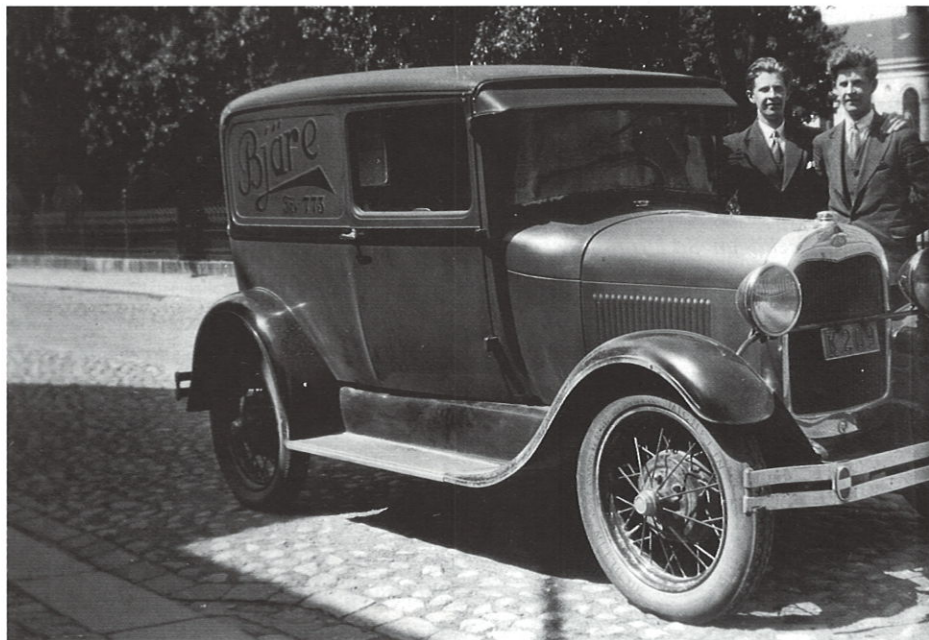

Carl XI gör sig påmind över inloppet till sin stad. Foto Sten A. Petersson

En dag i början av april, stod jag på berget utanför min tomt och såg ut över Karlskrona och tänkte på "hur skall jag få ihop någonting till nästa medlemsblad". Då, där på himlen, över staden, uppenbarade sig en uppmuntran, vår stolta stads grundares Carl XI:s monogram! (Kondensslingor från ett par flygplan naturligtvis.) Jag är inte längre så snabb, att jag förmådde springa in efter kameran. Då jag äntligen fick tag på denna, tog jag ett foto från min altan, på siffrorna XI, men molnslöjan som liknat ett C var då redan upplöst.

Jag skall inte fördjupa mig i parentationer denna gång, bara meddela att två tidigare till styrelsen knutna personer gått bort, Kerstin Södöö samt Evald Eklöf. Båda var kända profiler i vår stad. Då jag vid årsmötet, i mars månad 1976, blev ordinarie ledamot i styrelsen och tog över medlemsmatrikeln efter Jaques de Maré, var Kerstin sekreterare, ett uppdrag som gick vidare till mig, då hon med 1980 lämnade sitt uppdrag.

Evald var knuten till föreningen som revisor, medan hans bror Karl-Ivan var ledamot. De båda bröderna var ”glada bagarbarn” och drev faderns, Alfred Johanssons, bageri. (se nr 2:2000). Evald minns jag personligen speciellt väl, då han var den ende jag träffat, som mindes och hade gjort affärer med ”Bröderna Peterssons”, min far och hans tvillingbrors rörelse, på 20-30talet. Bageriet hade bland annat köpt margarin genom dem. Vid årsskiftet avled den välkände karlskroniten och förre orkesterledaren Arne ”Sonney” Håkansson, Sonneys orkester, som berättades om i nr. 1:1999.

Firmabilen utanför läroverket på Ö. Köpmangatan sommaren 1931 med tvillingbröderna Petersson, Erik t.v. och pappa Nils t.h. Foto Ebba Mehrén, som 1937 blev fru Petersson och 1938 min moder. På bilen reklam för Bjäre margarin.

Under vårvintern kunde man i det populära TV- programmet ”Go’kväll” höra Christopher O’Reagan berätta om **Gustav III** och dennes liv. Gustav III är nog den intressantaste personligheten av landets kungligheter och väl dokumenterat är hans många besök i örlogstaden, men visste Ni, kära läsare och det berättade inte O’Reagan om, att Karlskrona var den första plats Gustav, som konung, beträdde i vårt land, vilket föranleder mig att ge lite kompletterande historik här:

Då kung Adolf Fredrik dog, 12/2 1771, befann sig kronprins Gustav och brodern prins Adolf Fredrik i Paris. Att ta sig hem till Sverige från Frankrike kunde vara nog så besvärligt på den tiden. Östersjön var denna vinter helt tillfrusen. Regeringen beordrade

amiralitetskollegium att vid första ”öppet vatten” hämta den nye konungen och hans broder. Först i början av maj kunde man hämta konungen i Stralsund och segla mot Karlskrona, där storamiral Karl från 13/5 väntade på sina bröder. Stora anordningar hade gjorts vid Skeppsbron av ansvarige amiral Tersmeden, t.ex. ”en amphitheater till de bättre fruntimmernas mera bekvämlighet, där de utan att trängas med peubeln, kunde se och beneventera H. Mt.”. Den 17 maj på kvällen kom signalen från skansarna att den väntade eskadern om två fregatter, en lastdragare och konungens skepp siktats, men först kvällen därpå, som det året var pingstaftonen, ankrade flottiljen upp under fästningen Drottningsskär.

Prins Karl hade då, vid ett flertal gånger under dagen, varit uppe i Fredrikskyrkans södra torn och spejat ut över inloppet. Nu begav han sig, åtföljd av ett antal ”höga herrar”, i slup ut till bröderna. Först sent på aftonen påföljande dag, vid 23 tiden den 18 maj, landsteg konungen med sällskap i Karlskrona. (*Historien förtäljer ej om de kungliga steg i land på Aspö, men sin första pingsthelg, som konung av Sverige, firade Gustav III onekligen vid Drottningsskär.*)

Dramatisk bild över Fredrikskyrkans södra torn på 1940-talet, med ett brinnande torgstånd som förgrund. I röken skymtar blodalmen som blåste ned i vintras över ett par parkerade bilar.

Det berättas, att den unge konungen en dag under denna första karlskronavis-telse, gick in i matrosernas kasern, just när de satt vid middagsbordet, och åt sin ärtsoppa. De ville resa sig för att visa sin aktning, men han gav tecken att de skulle förbli sittande. ”Barn, jag har kommit hit just nu, för att bliva Eder gäst, och smaka på Eder anrättning.” sade han. Efter detta lät han en matros giva sig en sked av soppan, smakade på denna och återlämnade skeden till matrosen, åtföljd av en liten gåva. En bland amiralerna bjöd sedermera mycket pengar för skeden, men matrosen vägrade sälja och skar in konungens namn. Skeden blev ett kärt minne som förvarades i hans släkt.

Redan vid detta första besök stannade konungen i staden till 22 maj, då resan mot huvudstaden började i förspända vagnar. Färden gick längs Ronneby- och Landbrogatorna, där stadens jublande innevånare trängdes, för att vinka avsked. Då den unge konungens vagn passerade stadsporten saluterades med 128 kanon-skott.

Just i detta tornet, det södra, satt jag själv ofta som yngling och "filosoferade". Här hade jag en härlig vy över staden, jag alltid älskat. Liksom prins Karl den gången, kunde jag blicka ut över skärgården och inloppet vid Drottningsskär. Möjligheten till att komma upp i tornet fick jag genom min farbror Erik. Sedan "Bröderna Peterssons" gjort konkurs under "depressionstiden" blev han "ringare" här i församlingen, medan pappa, som hade körkort, fick anställning på länsresidenset, där jag kom att framleva större delen av min barndom. I medlemsbladet nr. 2 1989 sid 24 hade jag med en bild på K1, landshövdingens tjänstebil, som den såg ut då pappa körde den, på 1940-50 talet, på "hövdingarna" Eric Lindeberg och Bertil Fallenius tid. Nu tycker jag att det kan vara på sin plats att visa en bild på K1, och uniformen pappa Nils hade, då han på 1930-talet, några år innan jag var född, började hos landshövding Sven Hagströmer.

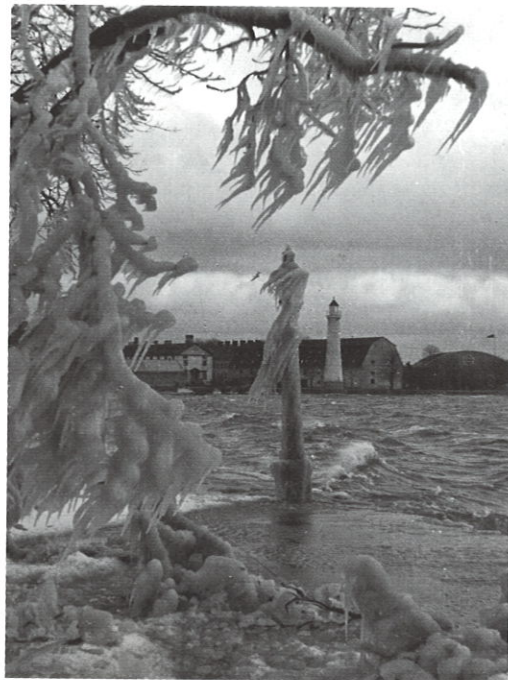

K1. (foto Ebba Mehrén).

Miljön och **ett varmare klimat** är ju det globala orosmolnet i vår tid och en fråga som berör Karlskrona i allra högsta grad. Stora delar av staden är ju byggd på utfylld mark, som havet snart skulle återerövra, om vattennivån stiger markant. När nu äntligen världens ledare uppmärksammat detta problem vill Kaulskroniten inte vara sämre. På nästa sida kommer två tankeväckande fotografier ur min egen samling.

Norra Kungsgatan vid Hoglands park på 1930 talet. Fribergsska huset speglar sig i vågorna. Vi ser också det lilla huset bortom gamla brandstationen, i hörnet mot Ö. Vittusgatan, som var stadens första telegrafstation. På andra sidan brandstationen, vid hästecipaget, huset som inrymmer Nya konditoriet (senare Gylles). Foto Ebba Mehrén (Pettersson).

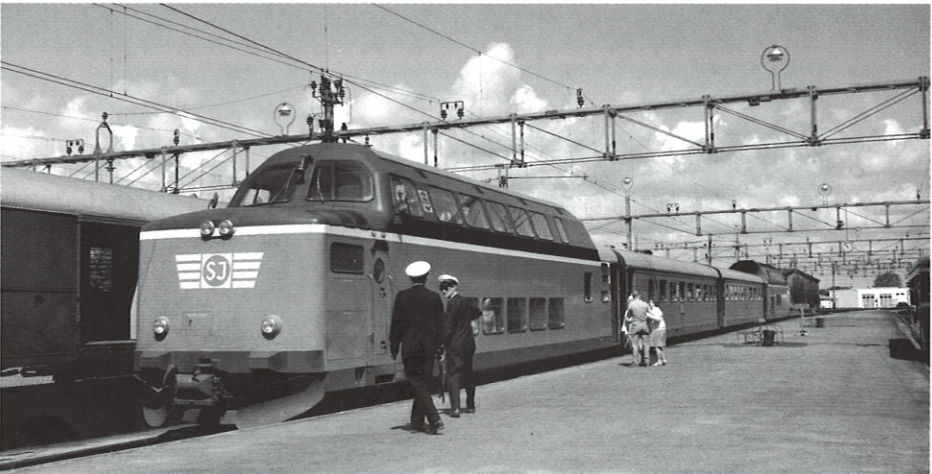

Kungsbron med Stumholmen i bakgrund. Är vintrar då isbarken förvandlar träden vid Bastion Aurora till ett vitt fantasilandskap, något som hörde min barndom till, ett oåterkalleligt minne snart?

Äntligen har vi fått vår länk med kontinenten, järnvägsförbindelsen med Malmö (och Köpenhamn direkt via bron) elektrifierad som ett led i denna miljöfråga. Fredagen 15 juni invigdes banan och "osökt" kom det mig att tänka på ett par bilder ur föreningens arkiv med Olle Olssons foton.

Här en annan högtidlig invigning, BKBs normalspår mot Torsås- Kalmar, i dag är såväl "Torsåsbanan" som de gula rälsbussarna ett minne blott.

Vem minns inte "Kamelen". Många av oss åkte säkert med det då så moderna, men "eldfängda", snabbtåget mot Malmö, där man ibland tvingades byta till buss, mitt under resa, då motorerna fattade eld. Visst var det spännande att sitta på ovanvåningen mot att åka med de tidigare ångloksdragna tufftuffstågen. I dag går ju allt med elektricitet, men elektricitet, som alla vet, kan ju vara ganska sårbart. Då blir det kanske som i gamla tider att byta till buss igen, mitt i resan – när strömmen har "gått".

I förra numret av Kaulskroniten efterlyste vi, på tips från medlemmen Rigmor Blomberg, uppgifter som bekräftade att **Herman Göring** bott på Alebrunnsvägen på Hästö. Åtskilliga medlemmar hörde av sig om detta, vilket jag här vill tacka för. Tre av dem vill jag nämna speciellt, föreningens tidigare ordförande, Erland Janner, som vuxit upp på Hästö, min gamle klasskamrat i Läroverket, Dag Alexandersson (*fadern drev Alexanderssons affär mitt för Läroverket på Östra Köpmansgatan*) och inte minst min lärare från folkskoleåren Lennart Alvik som jag hade ett trevligt telefonsamtal med. Den senare är legendariske Ernst Alviks son.

Jag måste skämmas att jag glömt det Dag berättade, men nu kom det till minnes. Vi hade som lärare i modersmålet Harry Clarhed och han berättade om att Göring flög post från Tyskland. Den tidens flygplan hade inga hjälpmedel för nattflygning och ganska begränsad aktionsradie, varför man var tvungen mellanlanda och övernatta på vägen. Efter en effektiv konstpaus, som Dag mindes, hade Clarhed fortsatt med att berätta, att rummet han hyrde var på Hästö, hos Clarheds svärföräldrar!

Erland Janner berättade att Vämövikens var idealisk att ankra hydroplanet i och det var troligen postverket som ordnat med detta boende, enstaka nätter, hos Lundkvist på denna adress. Nu till historiska fakta! År 1924 startade tyska företaget "Junkers Luftverkers AG" nattflyg med post Stockholm- Warnemunde- Berlin. En av flygarna var just Hermann Göring. Premiären ägde rum 18 augusti 1924 (även om första flygturen fick inställas på grund av tät dimma). Mellanlandningsbasen för dessa flygningar blev Karlskrona och här landade Junkersplanen i Vämövikens.

Frimärke från Postflygets dagar, med ett av dessa hydroplan. (Redaktörens arkiv)

Snart ansåg man emellertid att det var klart olämpligt, att man förlagt denna bas till en militärstad av Karlskronas dignitet. Det svenska postverket bröt snart avtalet, av den anledningen, och man började se sig om efter en annan plats och slutligen föll valet på gattet mellan Bokö och Matvik, där man uppförde en mindre byggnad som kontor, bostad och reservdelslager. 19 maj 1925 startade åter postflyget med denna mellanlandning i Matvik. **Görings tillfälliga boende på Hästö inskränkte sig alltså till ett antal nätter från augusti 1924 till maj 1925.**

Lennart Alvik som i dag är boende nära Matvik, berättade att Göring under den korta tiden skaffade sig en båt, och att denna än i dag finns kvar i Matvik!

Uppgifterna jag fått fram bekräftas, i boken "Hällaryds socken" där då 15-åriga Ida Svensson från Matvik, som "husa" åt piloterna, särskilt minns Hermann Göring, som en "vällevnadsman". Göring hade på eget initiativ låtit bygga en ölkällare, där mat och alkoholhaltiga drycker förvarades. "Det var fest varenda kväll" minns Ida Svensson. Nu blev Postflyget inte särskilt långlivat i Matvik heller. Redan 6 augusti 1925 förflyttades basen från Matvik till Limhamn intill Malmö, men det är ju en annan historia.

När nu Erland Janner kom på tal här ovan, kom ett av många roliga minnen, från mina 32 år i styrelsen för mig. Det var på Sjöfartshotellet, vid en av våra Stockholmsresor på 1980-talet, denna episod inträffade. Vi hade fått en liten stund över och jag hade tittat in i livsmedelsaffären som fanns, kanske finns än, vid Katarinahissen. Här fanns djupfrysta Hjortron att köpa. Jag hade då aldrig tidigare smakat Hjortron, så jag köpte en förpackning, av pur nyfikenhet.

På hotellrunnet hällde jag upp varmt vatten i handfatet, på toaletten, och placerade den tunna, genomskinliga, plastförpackningen där, för att tina Hjortronen. Under tiden började jag klä mig för kvällen. Hjortronen var tinade och jag släppte ut vattnet och öppnade plasten för att de skulle svalna och de låg där, till synes, som klumpigt gult klet. Då jag letade efter något bestickliknande att äta med, knackade det på dörren. Med ett skohorn jag funderade på att använda som sked, i handen, ropade jag vänd mot dörren, "kom in"! In kom den alltid omtänksamme vännen Erland. Då han passerade den öppna toalettdörren tittade han förfärad på den gula sörjan i handfatet och frågade: "Mår Du inte bra"?

En som däremot inte alls mått bra och som i november 2006 blev tvungen att tagas in på "torken", var allas vår käre gubben Rosenbom. Han led av röta. Efter fem månader, då han fått en rejäl översyn, kom han åter på plats, utanför Amiralitetstkyrkan, där vi vant oss att se honom.

Den gamla fattigbössan, "gamle Rosenbom", som stod här under 200 år, fick flytta inomhus i kyrkan, då välkände bildhuggaren på Örlogsvarvet, "Hästö-Kalle", Karl Karlsson, 1953-54 mejslade fram en mycket porträttlik kopia, ur teakstycken från det skrotade pansarskeppet "Niord".

Trevlig läsning och allt gott önskar

Eder Sten A. Petersson

”Utsupet.....”

av Sten A. Petersson

”Utsupet- sa Wadman!”, ett s.k. ”bevingat ord” många av oss hört utan att känna till att bakom detta uttryck ligger en Karlskronason.

Johan Anders Wadman föddes 27 december 1777 i kastellprästgården (sedemera skola och i dag hemvist för Aspö PRO-förening) vid Drottningsskär. Fadern var kastellpredikant och blev sedemera kyrkoherde i Tving. 1796 återfinns vi studenten Wadman i Lund där han lär ha avlagt bergsexamen. Till sin natur var Wadman något av en bohem och ”överliggare”, vilket kom fram ibland ordensbröder i sällskapet ”Par Bricole” i Göteborg. Sitt föräldra arv spenderade Wadman på en resa i främmande länder och en ob-svarad kärlek var upphov till att hans håg för ordnad försörjning försvann, medan valet föll på ett kringflackande äventyrligt liv. 1807-09 återfinns vi honom som informatör i Värmland medan han 1813-14 har anställning som sjukhuskommisarie i svenska armen under tyska och norska fättåget. Han fick här titeln sjukhusdirektör vid fältläkarexpeditionen. Wadman var en mycket vänfast personlighet och med den del av fadersarvet som ej gått till utlandsresan hjälpte han studiekamraten, sedemera professorn i medicin, Weltzin slutföra sin läkarutbildning. Det var Weltzin som då han fått tjänst som överfältläkare i svenska armen ”ordnade” jobbet som sjukhuskommisarie åt Wadman. Den litterärt begåvade Wadman trivdes inte alls med att syssla med armens räkenskaper. På en räkning för utgifterna på fältsjukhuset i Fredrikstad i Norge kan man på baksidan läsa Wadmans tankar, i diktad form.

*”O sångmö för Guds skull,
håll käften och tig!
Bland luntor och requisitioner
och plåster – qvittenser
hur passar de Dig
att inhämta kompositioner ?
Fly långt bor, för Satan,
från min sekretär!
Bland siffror och luntor
jag enkling är
och hör ej på tjuserskans toner.*

*I framtiden en gång
-jag hoppas Gud-
skall skrifandet dock taga ända
kom då med Din lyras
förtjusande ljud
den slockande lågan att tända!
O då vill jag sjunga
och dricka och le
och långt in i brinnande helvete
de mögliga luntorna sända!”*

Det är som skald Johan Anders Wadman blev känd och hågkommen och Göteborg minns honom som sin egen Bellman. I likhet med denne valde han efter några år som informatör i Göteborg, ett självvvalt liv i fattigdom, som gränsade till armod, men aldrig tryckte ned honom, som ordensskald i Göta Par Bricole. Hans livsmotto hämtade sin livsenergi i den ”baccanaliska” umgängesform i denna tid, då omåttligheten med drycker, ännu ansågs snarare ärofull, än motsatsen.

Wadman dog i Göteborg den 6 februari 1837. En av den kände bildhuggaren J.P.Molin (*Molins fontän i Stockholm*) modellerad bronsbyst, föreställande Wadman, restes av Göta Par Bricole, till hans minne i Lorensbergsparken i Göteborg, 1869.

Men det bevingade ”Utsupet” då? Låt oss gå tillbaka till fälttåget där Wadman vantrivdes med räkenskaperna. Som många andra poetiska naturer tänkte han först med hjärtat och hade därför svårt att hushålla, inte minst med brännvinet, då han gärna unnade sina konvalecenter på fältsjukhuset en besk på morgonen. Krigskollegium uppmärksammade den stora åtgången på brännvin och sände vid fälttågets slut en anmärkningsmemorial till Weltzin, där man fordrade en förklaring på, ”Hvart åtskilliga poster brännvin som af direktören Wadman blifit för sjukhusets behof requierade, tagit vägen?” Weltzin blev ledsen och bestört och kallade på Wadman. Då denne infunnit sig pekade Weltzin på skrivelsen. ”Ditt slöseri med brännvin under fälttåget, har väckt kollegiums uppmärksamhet, hur förklarar Du det?”

Wadman gick då fram till skrivbordet, fattade en penna och drog en lång klammer längsmed uppgifterna och i marginalen noterade han;

”Utsupet! J. Wadman!”

Albert Råberg

sjömannen som försvann

Det handlar om Albert Råberg som föddes och växte upp på Västerudden i Karlskrona. Han var son till Qvartermannen vid Kongliga Skeppsvarvet i Karlskrona, Sven Jons-son-Råberg och hans hustru Carin f. Åkesson.

Albert gick till sjöss i unga år. När han år 1873 seglade mellan England och Amerika förliste skeppet i Engelska kanalen, han blev räddad och förd ombord på en engelsk båt och fick följa med denna till Australien. Där begav han sig iland och efter slitsamma år skaffade han hus och hem, bildade familj och stannade resten av sitt liv i det nya landet.

Augusta Elmström, som fick det långväga och överraskande brevet från Australien. Foto från Lennart Elmström.

Strax före jul år 1893, tjugo år senare, kom ett brev på engelska från Port Adelaide, South Australia, med underskrift Emily Roberg adresserat till en från Karlskrona utflyttad sturköbo.

I brevet omtalas, att hon ”mött en vän” från Karlskrona och fått en liten underrättelse om att Du är en syster till Albert Roberg, som lämnade hemmet för omkring 20 år sedan. Hon längtade att få veta, om hans moder levde och i så fall skulle få reda på att sonen var i livet. Hon längtade också efter brev som talade om hur det var och att få den rätta adressen.

För mottagaren av brevet kom det nästan som en chock, underrättelsen, att hennes bror Albert, som for till sjöss för så många år sedan och av anförvanterna betraktades som död, levde och fanns i Australien. Det dröjde inte många dagar förrän systemn svarade och i mars år 1894 kom det första brevet från brodern själv. Han hade då av systemn fått veta att hans mor avlidit för sju år sedan och att fadern dog tre år senare. Brevet från Albert var långt och utförligt och han började med att tala om, hur han ganska ofta brukade gå ned till hamnen och se efter om där fanns några skandinaviska fartyg. En dag låg där en norsk båt och han gick ombord och frågade om där var några svenska sjömän. Där fanns verkligen en, från Sturkö, och han hette Frithiof Pettersson. Denne berättade för Albert att han gått i Elmströms skola hemma på ön. Här åsyftar han systemn Augustas man Andreas Elmström som var folkskollärare på Sturkö. För omkring 10 år sedan hade Frithiof farit över till Norge och seglade nu som segelsömmare på en norsk båt.

Albert säger vidare i brevet att han inviterade Frithiof till sitt hus en lördag och han stannade till måndag morgon, då han gick ombord igen. Han talade ganska bra engelska så Alberts hustru frågade honom om han kände några av Frithiofs släktingar, vilket visade sig att han gjorde. Hustrun fick adressen och skrev det engelska brevet, och först några dagar senare berättade hon för Albert att hon skickat brevet till Sverige. Albert

skrev vidare att Frithiof därefter skulle gå till England och sedan till Sverige och då skulle han gå och träffa systemen för att berätta hur snäll hustru och snälla barn han hade men också ett snyggt hus och trädgård. Albert fortsätter brevet med att berätta om sina föregående öden. När gav sig hemifrån och till sjöss seglade han först på briggen Hendrick, som gick i svensk kustfart, men att han lämnade den i Norrköping, reste till Göteborg på järnväg och tog över till England som passagerare. Där mönstrade han på en engelsk båt, som gick mellan England och Amerika och på den stannade han tills de led skeppsbrott i Engelska kanalen. Han räddades och fick följa med den engelska båten City of Madras till Australien. Han var mycket sjuk i reumatisk feber under hela resan och säger att han var nära på död flera gånger. När båten kom till Adelaide togs han till hospitalet där han fick stanna i sex veckor. *"Doktorerna och allesammans var mycket goda till mig och en av dem sade, att jag icke borde gå till sjöss mer. Jag stannade därför iland och fick arbete i ett lanmästarteam och vi gick långt nordvärt till mycket vilda platser. Jag blev kvar i detta arbete i sju år och brukade komma till Adelaide en gång om året. Härvid träffade jag min blivande hustru som hette Emily, dotter till en byggmästare Burge. Jag sparade mina pengar, köpte en bit of land, byggde ett hus och vi gifte oss år 1881. Jag arbetade därefter för min svärfar omkring fyra år. Därpå gick jag upp till Tulipa guldgruvor och stannade där en tid, men fann inte mycket guld. Sedan blev det en plats på lageravdelningens invent hos ett stort bolag D. D. J. Fowler. Ett ganska lätt arbete, lämnar mitt hem kl.8 på morgonen, kommer hem kl.6 på aftonen, kl.1 på lördagarna. I familjen är det jag och min hustru och tre barn, två flickor och en gosse. Äldsta flickan är 11, gossen 9 och yngsta flickan 8 år."*, skriver Albert. Så fortsätter han och ber systemen vara så god och sända en eller två svenska tidningar, han ber också om ursäkt för sin stavning då han icke läst svenska på de senaste dryga 20 åren. Däremot skriver han att han kan tala, läsa och skriva engelska så bra som genomsnittet där.

*Utvandraren Albert Roberg från Karlskrona med familj.
Foto från Gun Israelson-Sjövik, Karlskrona*

Albert skriver också att han önskade att han kunde sända fikon, vindruvor, krakmandel, aprikoser och tomater till Sturkö, han har alla i sin trädgård.

I ett brev omtalar Albert Roberg, som hans efternamn stavas nu, att det har varit svåra år med stor torka och kraftiga stormar. Dessutom har han för egen del förlorat stora pengar i västaustrialska guldgruvor till följd av de bistra tiderna. Det har också varit så varmt

att människor dött av värmeslag. Många har förlorat allt de ägde genom skogseldar och rysliga stormar, som härjat under sommaren. En natt kom en förfärlig stormby, vilket de kallade cyklon, och tog med sig allting i sin väg. Två kyrkor och många hus nästan jämnades med marken. Timmer och järn, som de var byggda av, blåste flera engelska mil därifrån. Båtar som låg ankrade i viken blåste upp på land och flög som pappersbitar i luften över de hus som stod nära stranden och landade i trädgårdar flera mil in bland de nedblåsta husen. I skogen kunde man se var stormen gått fram, den plöjde en lång gata omkring 300 fot bred. Albert skriver att de var mycket oroliga, ty hela huset skakade som en fågelbur, men inget illa hände förutom att all frukt blåste ner från träden.

I ett av sina brev frågar Albert hur det ser ut på Sturkö nu och han tror att mycket är förändrat sedan han var därute. Han minns när han vintertid kunde åka skridsko och på sommaren segla ut till systemens familj. På systemens fråga om Albert hört göken och näktergalen sedan han var hemma svarar han nekande men längtar att få höra dem igen. Men ännu mera längtar han att få träffa alla i det kära hemlandet men är rädd att det ej blir i detta livet, ty det vore en mycket lång och besvärlig resa. Han ber om en eller två liljekonvaljer om det finns några på Ekenäs, han längtar efter att än en gång få se den lilla vackra Blekingeblomman.

Sin stora tacksamhet uttrycker han för de tidningar som sänts till honom och han undrar om Karlskrona är mycket förändrat sedan han såg det sist, och om huset på Västerudden står kvar, där han och alla syskonen var födda.

Det numera rivna huset på Västerudd (invid varvsmuren) där utvandrar Albert Roberg föddes. Foto från Gun Israelsson-Sjövik, barnbarnsbarnbarn till Augusta Elmström.

Att Albert efter den första kontakten med hemlandet brevväxlat med flera släktingar förstår man när han berättar att han har en kär påminnelse om sin hemstad Karlskrona som han ofta ser på, en liten tavla föreställande Tyska kyrkan (Trefaldighetskyrkan), den hänger i hans rum. Den har han fått av en kusin Ingeborg.

Brevväxlingen mellan Albert Roberg och systemen Augusta på Sturkö omspänner tiden 1894- till 1908.

Vid tiden för Alberts ankomst till Australien var denna femte kontinent föga känd och omtalad här hemma jämfört med Amerika, dit emigration från Sverige var rätt betydande och varifrån man hade livliga förbindelser med svenskar bosatta där. Man visste att ”den låg långt borta”, att England koloniserat

den, att invandringen helt övervägande kommit från England och att språket följaktligen var engelska. Sydöstra delen, där Albert hamnade, tillhörde det bäst utvecklade området. Där var folktätheten störst med miljonstäderna Sydney och Melbourne samt Adelaide, mindre än de båda förstnämnda, men alla tre betydande hamnstäder. I detta område fanns en begynnande industri, tack vare förekomsten av rika gruvfyndigheter. Allt talar för att Albert och flera emigranter förde en ordnad och "civiliserad" tillvaro redan för så lång tid tillbaka som detta handlar om.

Att Albert ofta tänkte på hemlandet vittnar hans upprepade besök i hamnen om, där han hoppades finna svenskar ombord på skandinaviska båtar. Därför undrar man över, att han under de 20 åren ej satte sig i förbindelse med sina anhöriga, utan att det var hans engelskfödda hustru, som tog första kontakten. Det troliga svaret blir, att han utan tvivel haft det svårt den första tiden efter sin resa hemifrån. Först som sjöman, vilken slutade med en förlisning, där han förlorade allt han ägde. Därtill ådrog han sig en svår sjukdom och det var under dessa omständigheter han hamnade så långt bort som tänkas kunde. Det blev således för honom att börja från början i det avlägsna främmande landet och försöka kämpa sig igenom svårigheterna, som säkerligen inte var få.

Albert fick alltså aldrig återse sitt kära hemland, men ödets skickelse gjorde att hans yngsta dotter Rhilda fick ett oväntat tillfälle att besöka faderns hemland efter dennes död. Vid andra världskrigets utbrott anmälde sig hennes äldste son till Royal Air Force och deltog i kriget som stridsflygare. Han blev nedskjuten någonstans över nordvästra Europa och aldrig återfunnen. Av denna anledning inbjöds hans föräldrar till England att 1953 närvara vid invigningen av ett minnesmonument över fallna krigshjältar. De passade då på att göra en avstickare till Sverige och besökte sina släktingar i Malmö och Karlskrona samt på Sturkö.

Detta är ett utdrag ur alla brev som Albert Roberg skrev till sin syster på Sturkö och är sammanställt av systemens dotterdotter Anna K. Israelsson år 1973 då det var exakt 100 år sedan Albert lämnade fäderneslandet. Här är denna sammanställning återgiven i en kortad version skriven av Lennart Elmström, barnbarnsbarn till mottagaren av det oväntade brevet.

*Utvandraren Albert Robergs tre barn:
Henryetta 7 år; Frederick 5 år och Rhilda 3
år. Foto från Lennart Elmström.*

Lennart Elmström
Rosenholmsvägen 13A
371 46 Karlskrona
tel.0455-27383

Karlskronagården där tomten bodde och vaktade över polisens hästar, om tvillingarna som såg honom och om en vådlig stormnatt då elden hotade hela Trossö

Av Sten A Petersson

Gården Drottninggatan 43. Från ett av de tre fönstren i den reveterade byggnaden såg tvillingarna hur ”tomten” sakta gick över gården mot stallet, som låg till höger, om man fortsätter in på gården, som där hade en in/utfart till Köpmangatan Mitt i gården står ett akacieträd. Teckningen är sedd från porten i huvudbyggnaden mot Drottninggatan.

Det jag här skall berätta har jag inte själv upplevt, det hände långt innan jag föddes, och mina farföräldrar, warfsförmannen Axel Wilhelm Petersson och hans hustru Matilda Catarina f. Wenström, som jag aldrig fick uppleva, fortfarande levde och bodde i gårdshuset med adress Drottninggatan 43, den fastighet som från 1922 kom att ägas av Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona.

Axel och Matilda var båda i övre medelåldern och av de övriga barnen födda mellan 1890-1903 var förutom den yngsta Sigrid, de flesta mer eller mindre utflyttade ur föräldrahemmet då sladdbarnen, tvillingarna Nils och Erik föddes 7 september 1907.

Mina egna minnen av denna gård inskänker sig till min riktigt tidiga barndom, då jag fram till 4½ års ålder bodde i en liten reveterad stuga, om ett rum o kök, i granngården, Drottninggatan 41.

Tvillingarna Nils (t.v.) och Erik Petersson 1908.

Pappa tog ibland med mig in på 43-gården, för att peka ut fönstren till lägenheten han och tvillingbrodern växte upp i. Pappa bodde hemma ända tills farfar, den gamle pensionerade örlogsvarvsförmannen, gått bort sju år innan jag föddes. Min farbror Erik var då redan gift. Min farmor hade dött några år tidigare. Pappa hade en stor kärlek till denna gård, för det var här han och Erik hade sett tomten, när de var små. Det finns ju många berättelser om folk som sett både vättar, älvor och annat knytt, så de var väl inte unika på något vis, men ända fram till dödsbädden, var de båda helt övertygade om att den lille grå gubbe, de en tidig vintermorgon sett, från fönstret, gå över gården till stallet och halvvägs stanna och ta något som såg ut som en pris snus, inte kunde vara något annat än en riktig "tomtegubbe".

Drottninggatan nummer 43. Bilden visare fasaden mot Drottninggatan, med affärer och huvudentrén till gården.

Denna bild från den kullerstensbelagda gården visar att på gårdsidan var endast bottenvåningen reveterad. Denna hade klarat branden 1790. Flygeln till höger vetter med andra sidan åt nummer 41 och gick bakom denna gård fram till gården till Köpmangatan 17. Det var här en dramatisk brand kom att inträffa 1926. Portvalvet leder ut till Drottninggatan. Från den mindre porten påstås tomten komma ut, på väg mot stallet.

Då jag själv växte upp som ett väldigt ensamt barn, tyckte jag mycket om, att gå på gång, höra pappas berättelser, om sin o Eriks barndom. Det kunde vara om deras lekar, här i 43-an, t.ex cirkus i vedboden med katten "Murre" som huvudattraktion, eller om deras sommarvistelser i Saleboda, men allra, allra mest, tyckte jag om när han berättade om tomtens väg till stallet. en tidig decembermorgon för länge sedan.

Stallet, jo visst fanns här ett stall med hästar, ridande polisens hästar! Då så småningom polisen motoriserades och inte behövde stallet, ägde ju sjöunderofficerarna fastigheten och några av dessa hade egna hästar inhysta här.

På gården Drottninggatan 43 1930, framför längan med vedbodar och TC (utedass) och stall står farfar, Axel W. Petersson, min faster Naemi och pappa Nil,s som bär sorg efter min farmor, som gått bort detta år. På dragkärran sitter den "lille" man, Sten Olsson, som var springpojke hos "Bröderna Peterssons". Tvillingarnas företag låg vid Borgmästarekajen.

Erik o Nils (sittande) cirka 20 år gamla, vid Tallebryggan eller "vid Trossö på Trossö", om man får vitsa till det. Ångslupen Trossö byggdes vid Ljunggrens verkstad 1891 och är tyvärr skrotad i dag. Hon gick i trafik Karlskrona-Vä mö-Verkö-Lyckeby. Tvillingarna åkte ofta till Lyckeby där de hälsade på sin äldre broder Ivan, som då bodde hos svärföräldrarna på "Slottet", den gula träbyggnaden som ligger intill Lyckå slottsruin, och på den tiden var försedd med ett torn. År 1938 var Ivan den allra förste som byggde på Vedeby gata, det vita funkishuset som kallas Bredablick och i dag kan ses bakom Möbelbolagets fastighet.

Gårdarna 41 –43 hörde fram till rivningen till de allra bäst bevarade av de fastigheter som byggdes upp på ruinerna efter den stora stadsbranden 1790. Gårdarna var lika till utseendet med sina säregna portvalv och de var uppförda samtidigt som släktgårdar. Byggherren till nr. 43 var handelsmannen Justus Hackman, som här enligt Carls Crona Weckoblad 1789 sålde "engelsk ost, porter och engelskt foder". Som byggherre till nr. 41 stod, amiralitetskassören Carl Hacksons änka.

Denna dam, Margareta Sofia f. Lang, bodde här vid branden 1790 och hade just fått sitt nya hem helt färdigt då hon gick bort 1793.

Båda tillhörde den i Karlskrona verksamma och välkända slakten Hackson. Före branden bestod fastigheten av inte mindre än 4 tomter, nr 1, 2, 3 samt nr 38 i det gamla 6:e kvarteret

Vad som står i tomtregistren är kanske inte intressant att räkna upp i helo, jag vill bara nämna något om hörntomten mot Köpmangatan, och dess intressanta ägare. Denna fastighet som alla vi som gått i läroverket, mitt över gatan, minns för sitt vackra utseende i rött tegel, med trappgavlar och hängtorn.

År 1849 köptes tomten av majorskan Mannerskantz på Värnanäs, vars arvingar då hon dog, frånsålde denna del av ursprungliga tomten Nr. 1, till sadelmakaren Magnus Söderberg, som 1865 i sin tur, sålde vidare till tunnbindaremästaren J. W. Elmblad. Elmblad sålde 1873 vidare till målaremästaren Johannes Eneberg, vars dotter Ingeborg (och nu kommer anledningen att jag räknat upp allt detta) gifte sig med redaktören Österling. Parets son Anders blev skald och känd för oss alla, som svenska akademiens ständige sekreterare, Anders Österling.

En annan dotter till Eneberg, gifte sig med den kände arkitekten August Strehlenert, som är ihågkommen för att ha skapat byggnader, som bl.a. flickskolan, vämökapellet och inte minst saluhallen. Många av hans skapelser är i dag rivna, så också denna stenfastighet, i 1880-talets romantiska stil, som han ritade för sin svärfars räkning.

På bilden har rivningen av det vackra hörnhuset kommit igång. Tomterna har delats från en enda stor tomt, i flera mindre delar, vilket är anledningen till, att infarten till Drottninggatan 43, från Köpmangatan, än i dag finns kvar. Vid denna tid då bilden togs, stod en kiosk mitt i infarten, där ladan, som tillhörde Nr. 43, har sin gavel ut mot Köpmangatan. Foto, Olle Olsson, FGC arkiv

Hur den stora gården ursprungligen, före stadsbranden var bebyggd, är omöjligt att forska fram, men 1938 utförde nordiska museet en stadshistorisk undersökning, som visade att gatuhuset, som då ägdes av sjöunderofficerarna, (som även senare här lät

uppföra den i dag befintliga tegelfastigheten mot Drottninggatan,) uppförts på grunden av två äldre hus. Det nordliga av dessa hade gavel åt gatan och det sydliga fasaden. Öppningarna mellan husen gjordes till ett stort valv, ut mot gatan. Museet bedömde att de bastanta bottenvåningarna var original, som undgått elden, och att det stora valvet med järndörrar också var det ursprungliga. (se bilden med brudföljet ovan) Hela gårdsplanen var kringbyggd av mindre bostadshus, magasiner, vedbodar och uthuslängor sammanbyggda med lada, kohus och stall. Nog fanns väl här också plats för en gårdstomte.

Tvillingarna, här i 40-årsåldern, blev välkända för Karlskronaborna. Vi hade flyttat från residenset, där vi bodde mellan jag var 4½ till nästan 15 år gammal. Vi flyttade då till ett nybyggt hyreshus. Pappa Nils (t.h.), arbetade nu på Länsstyrelsen. Mina föräldrar bodde kvar i hyreshuset, Skomakaregatan 16 b, så länge de levde. Farbror Erik var välkänd som vaktmästare i stadsförsamlingen. Båda sysslade med trolleri och uppträdde i olika sammanhang t.ex Jultomtarnas kabareér. De kallade sig då professor Macifo (pappa) och mr Cifo. De var med och startade "Magiska cirkeln kvadraten". De övriga var Oscar Fredrik Johansson (Sellfrid Johanssons bryggeri), broder till fru Märtha Håkansson (Håkanssons färg) och tandteknikern Ernst Leheldt. Pappa var även frimurare. Tvillingarna skulle fyllt 100 år i år och fortfarande trott på tomten, det är jag helt övertygad om. Fönstret i bakgrunden tillhör Rosenfeldtskolan åt Prinsgatan. Släkt från USA var på besök och syskonen med familjer samlades, hos min faster, Elsa Werngren på Ö. Prinsgatan 16. Släktingen "Dory" Burton tog för ljusets skull, bilden på andra sidan gatan. Foto, Dorothy Burton-Skaardahl.

Blekinge hade på sin tid den första ridande polisen i Sverige och här tjänstgjorde också den siste landstingspolisen. Karlskrona är den enda svenska stad som haft tre olika polisinstitutioner som samtidigt var underordnade en och samma polischef.

”Handhavandet av den allmänna ordningen” var ålagt magistraten, men från 1 januari 1829 hade inrättats en särskild poliskammare vars överordnade, titulerades ”politieborgmästare” och utsågs av Kungl. majt. Politieborgmästaren var också medlem i magistraten. 1851 skedde en omorganisation, då det beslöts att denna tjänst drogs in och ersattes med att poliskammarens styresman fick titel polismästare. Tjänsten som politieborgmästare hade för övrigt hela tiden 1829, tills han avgick 1856 och den nya ordningen trädde i kraft, innehafts av Christian Jacob Sjöbohm.

De första poliskonstaplarna, eller som de då kallades stadsbetjänarna, hade en hel del andra åliggande än rent polisiärt arbete. Arbetet var i första skedet att på nätterna vaka över att brandfara inte uppstod. Särskilt i trästaden Karlskrona var ”den röde hansen” fruktad och stadens ”tornväktare” inräknades även i polispersonalen. Denna gamla tornväktarinstitution upphörde först vid årsskiftet 1914-15. Karlskrona hade ju faktiskt en fjärde polisenhet, om man medräknar varvspolisen. Åren 1886-1919 var faktiskt örlogsvarvets poliskommisarie även kommisarie över stadens poliskår.

1909 uppgick stadens befolkning till 25000 personer, nya truppförband hade tillförts staden. Vid denna tid började Saltö och Ekholmen bebyggas med bostadshus, varför poliskåren i staden utökades. Man räknade att behovet var en polis på 600 innevånare. Mellan 1893-1909 fanns ett vaktrum i hamnen för bevakning. Verksamheten, även den ljusskygga var livlig där. Pantarholmen var ju en ökad stadsdel tiden runt förra sekelskiftet och 1872 tillkom polisvaktkontor här, först i ”nattmannens” hus, men från 1902 på Landsväggsgatan i en fastighet tillhörande Karlskrona sjukhem. Avdelningen här behölls till 1923.

För att återgå till den ridande polisen, så försvann denna då statspolisinstitutionen inrättades år 1933. På grund av den alltmer ökande motortrafiken på landsvägarna uppkom frågan att motorisera ridande polisen. 1927 inköptes de första bilarna. Men då min pappa var liten fanns polisens hästar här, i stallet på Drottninggatan 43.

Porten mot Drottninggatan hade trappsteg, kanske någon minns, husen revs ju först på 1950 talet, och det stämmer, men det fanns en kullerstenlagd infart från Ö. Köpman-gatan där man kunde rida in. Märkligt nog, då hela bebyggelsen mot Drottninggatan är riven, finns denna infart och en mindre uthuslänga bevarad. Är det tomtens förtjänst, att just denna byggnad bevarats åt eftervärlden?

Min äldre kusin Lasse Perlefelt 1926-1998 (*kusinerna bytte namn från Petersson*) visade mig för cirka 25 år sedan, var hans far, pappas äldre bror Ivan, 1897-1945, ristat in initialerna I.P. på en grundsten när han var liten.

Kanske var det också tomten som hade ett finger med i spelet och räddade det mesta av bebyggelsen som tillhörde gården, även huset där mina farföräldrar bodde, då det

andra bebodda gårdshuset, på kvällen, söndagen den 10 oktober 1926, fattade eld. Elden hade uppkommit på yttersidan av husets västra gavel som antänts från bakomliggande fastighet. Kl. 8.55 e.m., enligt referat i Blekinge Läns Tidning, alamerades brandkåren till Östra Köpmangatan 17, där eld utbrutit i en inne på gården belägen fastighet tillhörig skräddarmästaren M. Thörnblad. Denne Thörnblad hade för övrigt en dotter, Märtha som var jämn gammal med tvillingarna och en av de bästa lekkamraterna. Hur elden uppkommit visste man inte, men det talades om att ett s.k.primuskök hade exploderat. Snart var hela fastigheten övertänd och som denna gårdsfastighet var sammanbyggd med ena gårdshuset till Drottninggatan 43, var branden här ett faktum.

*Hotande eldsvåda
i Karlskrona i går
i rykande storm.
Två hus vid Köpman- och Drottning-
gatorna eldhärjade.
Samtidigt tillbud vid Ronneby- och
Skepparegatorna.*

Blekinge Läns Tidning den 11 oktober 1926

Denna dag rådde hård västlig storm. Snart var hela byggnaden övertänd och flammorna sträckte sig mot huvudbyggnaden med sällskapet lokaler som dock räddades genom gemensam insats av stadens och flottans brandkårer. Men då det, som tidningen skriver blåste "orkanliknande storm" blev stadens innevånare ordentligt uppskrämda. "Brandalarmet väckte helt naturligt stort uppseende i staden och det dröjde inte länge efter det att lågorna börjat slå upp från kvarteret mitt för läroverket, förrän gatorna däromkring kantades av en folkmassa, som uppskattas till flera tusental människor. T.o.m. teatern, (gamla utomhusteatern vid Folkets hus, längre ned på Köpmangatan) där som bekant Anders de Wahl gästspelade, (honom känner alla vi äldre, för att han i vår barn-, eller ungdom, läste Tennyssons nyårsklockorna, i radion, på nyårsafton) började avfolkas så smått, efter hand som ryktet om eldsvådan spred sig. När en medarbetare i Blekinge Läns Tidning några minuter efter det brandkåren alamerats, infann sig på brandplatsen,

såg det mycket hotande ut. En tjock kväljande rök slog upp från kvarteret och eldslågor flammade friskt mot himlen. Brandbilarna posterade på såväl Köpman- som Drottninggatorna och brandsoldaterna hade redan dragit in slangledningarna genom portarna in till eldhärden. Karlskrona är som bekant i byggnadshänseende, och detta gäller inte minst de kvarter det här är frågan om, att från gatan sett te sig husen särdeles pampiga med sina stabila stenväggar, men kommer man in på gårdarna är det hela genast mera primitivt.

Denna bild från granngården Drottninggatan 41 ger tydlig uppfattning om hur tät bebyggelsen var ännu 1938. Det mörka huset är baksidan av flygeln som eldhärjades på Drottninggatan 43. I motsats till nr.43 var nr 41 reveterat även mot gården. T.h. skymtar det lilla hus vi bodde i, då jag var liten, här min första vår, några månader gammal. Gården till nr. 41, var en riktig liten idyll.

Elden började i ett träskjul på gården i fastigheten nr 17 Östra Köpmangatan. Skjulet tillhörde fabrikör A. Lewenhagen och eftersom det var byggt av trä och stormen underblåste elden kraftigt, dröjde det icke många minuter, förrän skjulet stod i ljusan låga. Byggnaden utgör egentligen en utbyggnad till ett tvåvånings trähus, bebott av skräddarmästaren Thörnblad och eftersom ingen brandmur finnes förelåg heller inga hinder för elden att kasta sig över detta hus som också efter en mycket kort stund var fullständigt övertänt.” Tidningsartikeln var lång och detaljerad och ett stycke längre fram lyder det:” Den största faran låg givetvis däri att Sjöunderofficersällskapets stora byggnad vars fasad som bekant vetter mot Drottninggatan var allvarligt hotad. Från den Thörnbladska fastigheten spred sig nämligen elden till det av skräddarmästare Carls-

son, Rödeby, disponerade huset, beläget på sjöunderofficerarnas tomt och vettande mot underofficersfastighetens flygelbyggnad inåt gården”.

Branden satte djupa spår i min pappas minne han bodde ju fortfarande med föräldrarna kvar i det andra gårdshuset. Artikeln berättar vidare att det nu hördes rop att det brann även på Skepparegatan varför Marinens brandkår tvingades avbryta och ta sig dit. Då denna mindre brand hjälpligt bemästrats kom nytt larm om en brand på Ronnebygatan 26. Här var det ett magasin med bl.a. möbler som hyrdes av antikhandlaren Nilsson som fattat eld Delar av brandkåren fick omdirigeras hit. Under tiden då brandpersonalen reducerats p.g.a. de andra bränderna började elden fatta tag i underofficersällskapets byggnad. Det började ”lysa” i fönstren på vinden. Brandsoldaterna visade sig situationen vuxen och bemästrade även detta. Denna tuffa natt kunde inneburi en ny katastrof, som den 1790, då fortfarande större delen av den gamla vackra, men ack så brandfarliga bebyggelsen, ännu fanns kvar. I dag återstår inte mycket av trästaden Karlskrona Den stora akacian på gårdsplanen Drottningatan 43, som omvittnat i blomningstid doftade ljuvligt, är även den borta. Många av dessa gårdshus med trädgårdar var små idyller, även om de gamla dasslångornas doft inte var ljuvligt angenäm.

Gården hade, bland många ägare, en tid possessionaten Mauritz Ruben, 1873, dennes änka Rebecka 1886 och därefter grosshandlaren Nathan Isak Stern. Någon gång under dessa år uppläts lokal för Mosaiska församlingen i huset. Eftersom huset ägdes och beboddes av ortodoxa mosaiska trosbekännare, var ingångsdörrarnas karmar försedda med inhuggna relikgömmor, där i blod doppade hebreiska bönekapslar skyddade huset. (*enl. S. Ö. Swahn*) Det påstås att då judarna ofta flanerade på stadskyrkogården snett över gatan kom denna att kallas ”Judaparken”, men det är nog en ”skröna”. Högst sant är däremot att landshövding Adlersten, gett sitt namn åt kvarteret, denne Adlersten, som 1713 råkade sätta ett ben i halsen. I panik försökte han stå på huvudet, vilket resulterade i att han i stället för att kvävas, bröt nacken.

Tomten då? Ja, var det blev av honom vet jag inte, men varken pappa eller Erik kom över upplevelsen den natten, ett par veckor före jul.

När pappa var i tonåren såg han en artikel i Allers familjejournal hur man gör gipsfigurer. Farbror Erik lärde i samma tidning, men annat nummer, om lövsågsarbeten, något som roade honom hela livet. Pappa gjorde nu en tomte, som han mindes gubben, och ungefär i den storleken (fem decimeter hög) men lite färgladare än gubben de såg, som var helt gråklädd.

Denna tomte har en egen historia, som jag högt önskar att pappa hade fått uppleva slutet på.

En av min pappas systrar hette Naemi. Faster Naemie delade en tid, efter att ha genomgått en skilsmässa, lägenhet med bästa vänninnan den ogifta Elna, som råkade vara min mormors yngre syster. Här träffade pappa min mamma då båda samtidigt besökte sin respektive släkting.

Fästfolket Ebba och Nils, ca. 1935, fotograferade av gatufotograf på Landbron. De var säkerligen på väg från Ebbas hem på Pantarholmskajen till Trossö där Nils bodde. Denna försvunna gata, där spårvagnen gick fram mellan CVJ och BKB stationsområden, tror jag de flesta äldre karlskronabor gått på någon gång. I bakgrund ser vi järnvägsövergången vid Brohålan och Landsväsgatan på Pantarholmen med den äldre bebyggelsen kvar.

Det var 10 år innan jag kom till världen, och mamma var då bara 15 år gammal. Pappa var 22 år och han blev sanslöst förälskad i henne och det kom han att vara hela sitt liv, hur mycket förstod jag inte helt, förrän mamma gick bort 2005 och jag fann de kärleksfulla brev han skickat, även innehållande teckningar till mig, då han var krigsplacerad i Norrland, under beredskapen. Han var så förälskad, att han gav henne det allra finaste han hade, gipstomten.

Båda bodde då fortfarande i föräldrahemmen och tomten hamnade i underofficeren C. O. Mehrén och hans hustu Selmas, alltså mina morföräldrars hem, på Pantarholmskajen 18.

Här stod den i många år i finrummet, tills olyckan var framme och den välte, och gick, som man säger, i 1000 bitar. Pappa var ledsen men höll masken, utom senare, då han berättade om detta för mig, som aldrig sett gipstomten.

Otaliga gånger berättade han om tomten som han önskat jag skulle få se och kanske få en gång. Tomten hade gått i soporna, trodde alla, därmed punkt.

Mamma hade ju två yngre syskon som aldrig flyttade hemifrån. Min morbror dog för några år sedan och min moster kom nu i vintras till äldreboende. Det ankom på mig, som enda anhörig till henne, att avveckla hemmet, fortfarande på Pantarholmen, men nu på Östergatan. Det höll nästan på att knäcka mig, jag tvingades av tidsnöd göra mig av med mycket jag velat behålla, som barndomsminnen, men jag inser att nu börjar jag ju själv bli till åren. I en bland många, många skramlande påsar, med genom åren söderslagna saker, min moster inte förmått sig kasta, hittade jag, inte 1000, men många gipsdelar, som jag förstod måste vara tomten pappa gjort när han var ung..

Det saknas några småbitar på baksidan, som jag skall skaffa gips till, men med hjälp av åtskilliga tuber superlim och rätt många arbetstimmar, har tomten nu återuppstått, i min lilla atelje, ute på Aspö.

Finns förebilden av tomten kvar, inne i stan, i ladan. De sägs ju bli hundratals år gamla och se generationer människobarn passera. Vem vet?

Jag påstår i alla fall aldrig mera, att tomtar inte finns!

I alla fall vad gäller gipstomtar.

Tomten, i dag återuppstånden efter 80-år i glömska, är här ute o luftar sig, på redaktörens altan på Aspö.

Foto, Sten A. Petersson.

Sagan om ”de fyra bröderna Baggé” eller snarare en liten historik, om det försvunna, allra äldsta ”Västerudden”!

Av Sten A. Petersson.

Sedan tidiga nittioalet (1991) har Bengt Andersson varit flitig medarbetare i bladet med sina minnen från barndomsåren på Västerudden. Bengt är också författaren till ett flertal böcker om stadsdelen, inom föreningen. Nu har ett nytt Västerudden, med skrämmande modern, ja i mångas ögon direkt ful, arkitektur vuxit fram. Där kåkstaden låg, omodern men med idyller, gröna små oaser och bakgårdsromantik, möter oss nu ett kompakt ”betonggetto”, den nutida radhusarkitektur, som vi, i traditionellt tänkande bundna, får försöka lära oss leva med.

Nostalgiska minnen av det som varit, värker inom oss, och allra mest värker det hos Bengt Andersson, som trots ett liv i Malmö, sedan ungdomsåren, ändå alltid förblir en Västeruddare.

Både i Bengts tidigare skildringar och i en bildtext i hans artikel, i detta medlemsblad, nämns Baggensgatan och Baggagården, ett kanske förbryllande namn för en yngre generation, varför jag skall berätta bakgrunden.

Den långa Styrmansgatan börjar uppe på Västerudden för att fortsätta via ”Sjuttens port”, uppför den branta backen till Skomakaregatan och Emanuelskyrkan, vidare med stark sluttning, ända ned till ”Fiskabron”. Där gatan tog sin början på Västerudden, låg ett litet anspråkslöst enplanshus, med en liten handelsbod och adress Styrmansgatan 1. Här bodde, i föräldrahemmet, där de vuxit upp, de fyra ogifta, oskiljaktliga bröderna Baggé.

En var underofficer, en varfskommisarie, en gentleman inom handelskorpsen och så Frans, född här 28/2 1802. Alla fyra bröderna hade fått en gedigen utbildning och var kända i staden som dugliga, rejäla personer, men det är Frans, den yngste, som drev handelsboden, jag skall berätta om.

Frans Baggé, var vid sidan om arbetet med sin affär, aktad och ofta anlitad i kommunala angelägenheter. Under den svåra tiden, då koleran hemsökte Karlskrona, blev han utsedd till sundhetsnämndens kassör. Denna befattning skötte han så förtjänstfullt och så väl, att då stadens medel inte räckte till, lade han ur egen kassa ut medel, han aldrig krävde ersättning för. Detta uppmärksammades och av konungen erhöll han medaljen i guld, för medborgelig förtjänst. Då Frans, som den siste av de fyra bröderna Baggé, gick bort 19/2 1870, byggdes på tomten det stora stenhus, som så länge det låg kvar, kom att kallas Baggagården, och gatan utanför, för Baggensgatan, i folkmun. (Familjen Baggé är begravd på Nättraby kyrkogård). Samma år, 1870, byggdes även nämnda Emanuelskyrkan, Metodistförsamlingens helgedom, på motställda backen, uppe vid

Skomakaregatan. Backen upp till ”Baggensgatan”, från ”Sjuttens port”, mot Västerudden, benämnes även ”Rävabacken” i äldre tider, efter här bosatte Nils Gustaf Rääf, född 1764. Rääf var en av initiativtagarna till Karlskrona Läsesällskap, bildat 1796 och vars bevarade unika lånebibliotek i dag återfinnes i Nordenskjöldska huset, tidigare Blekinge museum och som numera disponeras av Karlskrona stadsförsamling. Denne Rääf, som var anställd av amiralitetet, hade många strängar på sin lyra, bl.a. var han redaktör för Karlskrona Weckoblad. Mellan dessa backar gick förr en djupt inträngande vik, kallad ”Petter Jungs vik”, fram till där varvets förvaltningsbyggnad ligger vid Amiralitetsgatan och där ”Branta berg” då stupade ner i vattnet. Jung idkade fraktrafik och hade sina båtar förtöjda här. Efter Ljungs död 1705 började man fylla igen viken och förbinda Trossö med Västerudden.

Men? – tänker läsaren, Västerudden går ju ända bort mot Amiralitetsparken och Klockstapeln! Nu ja, - skulle jag vilja svara. Västerudden eller som en del skriver, Väster Udd, som namn, uppstod först vid denna tid, då man började fylla igen viken. Den nyvunna marken möjliggjorde utbyggnaden av nya Örlogsvarvet och den mur som skulle innesluta det.(Muren tillkom 1830-38). På kartor från stadens tillblivelse, kallades denna Trossös västligaste udde ”Bäckanabben”, och till området, som skulle ge namnet Västerudden åt hela stadsdelen, söder om Amiralitetsgatan, räknades tidigt bara delen mellan Styrmansgatan och vikens strandkant i väst, inne på nuvarande varvsområdet.

Källa till uppgifterna om bröderna Baggé: Strödda Skrifter av Lars Feuk del 1 Christianstad 1882.

Två farbröder som bodde på Varvsgatan

Av Bengt Andersson.

Det är 1950-talet i Karlskrona och man hade börjat tala om, att en del av Västerudden skulle rivas, för att ge varvet mer plats för personalens bilar. För många var detta ett slag i skallen, folk som bott däruppe på trivsamma Västerudden, skulle kanske få se sitt hus rivet, huset som de haft som barndomshem, huset som de vårdat efter de resurserman kunnat skaffa fram. Jovisst, varvet som var stadens stolthet och som sysselsatte så många, hade fått svårt att få plats med personalens bilar,måste se om sitt hus.

Några år gick, och snart nog stod det klart, att de gamla kåkarna, och även de stora stenhusen skulle bort. Ett efter ett revs husen och kvarteren ödelades. Det fanns många som protesterade mot att lämna sina hus och bland de som absolut motsatte sig att sälja sitt hus, för att rivas var den gamle mannen i Varvsgatan 23 –25. Så länge som han levde, sade han, skulle inget av hans två små kåkar rivas. Och så blev det! Till slut fanns bara hans hus kvar av husraden på gatans ena sida. De stod som ett litet monument, som vägrat ge efter för stadens stora herrar och till mångas olika sätt att se på förödelsen,

som vederfors några av dessa stadens äldre fastigheter. Stadens styrande var nog ganska så förtretade på den gamle mannens envishet att avyttra fastigheten. Men som han sagt blev det ingen försäljning av den fastigheten, ty han stod för sitt ord.

Mannens namn var Abel Sigfrid Edvardsson. Han var född på Aspö den 9 februari 1895 och hade levt ett spännande liv och det är något litet ur detta, jag nu skall berätta om, för jag kände honom ganska så väl.

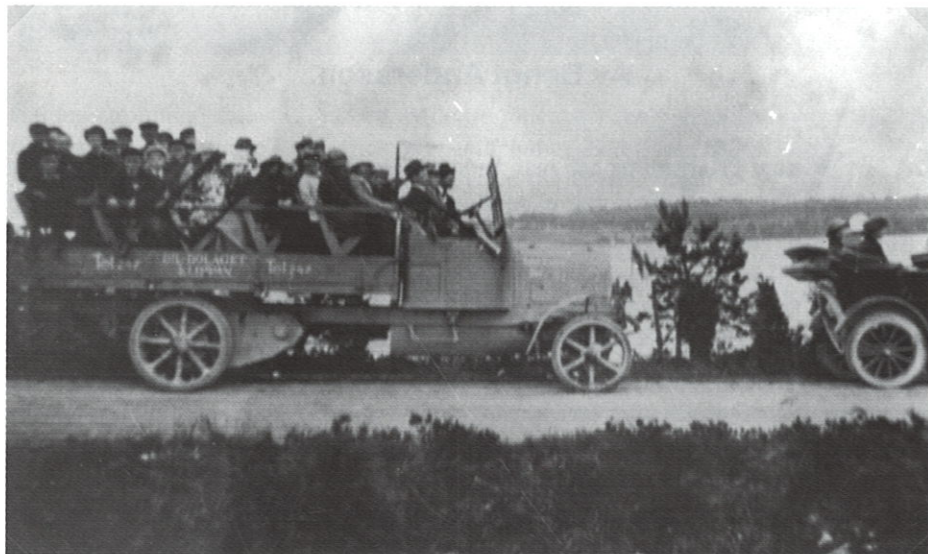

Abel Sigfrid Edvardsson

Sigfrid, som han kallades för, var en aspögrabb av den gamla stammen. Den 9 februari 1895 föddes han, som yngsta barnet i familjen, som vid detta tillfälle bestod av 7 barn. Tre barn hade avlidit vid späd ålder tidigare. Föräldrarna hette Edvard Petersson och Ulrika Månsdotter. Edvard var bonde på nr 76, Aspö Mad.

Sigfrid var bara ett år gammal, när modern Ulrika drunknade tillsammans med sin brorsdotter samt ytterligare en fiskarhustru, då de försökte segla över till Karlskrona för att sälja fisk vid Fiskbron, en stormig oktoberdag 1896. Kropparna blev aldrig återfunna. Ulrika efterlämnade man och de sju barnen.

Sigfrid kom att få ett mycket omväxlande och spännande liv. När han som ung lämnade Aspö, började han tjäna dräng på olika gårdar i Skåne. Han var även över i Dan-

Utflykt med Edvardssons lastbil på 1930-talet. Obs kedjedrift på lastbilen.

mark som dräng, men fann danskarna både snåla och elaka, varför han snart återvände till Skåne. Här blev han nu gruvarbetare i gruvan i Nyvång, men snart uppenbarade sig chansen att åka till Spetsbergen, för att där bryta kol i gruvorna. Detta var ett mycket hårt arbete men med god förtjänst.

Då det inte fanns många saker att göra av med pengarna på var han en ganska förmögen man när han efter några år återkom till Sverige och Skåne.

Vid återkomsten, det var i slutet på 1920-talet, köpte han en lastbil och startade "Bilbolaget" i Klippan. Nu gifte han sig, med sin kusin från Aspö, Hilda Victorsson. Tillsammans fick de 4 barn. Allt såg ljusst ut för familjen, stort fint hus och en lönsam rörelse, men omkring 1940 splittrades familjen och det blev skilsmässa.

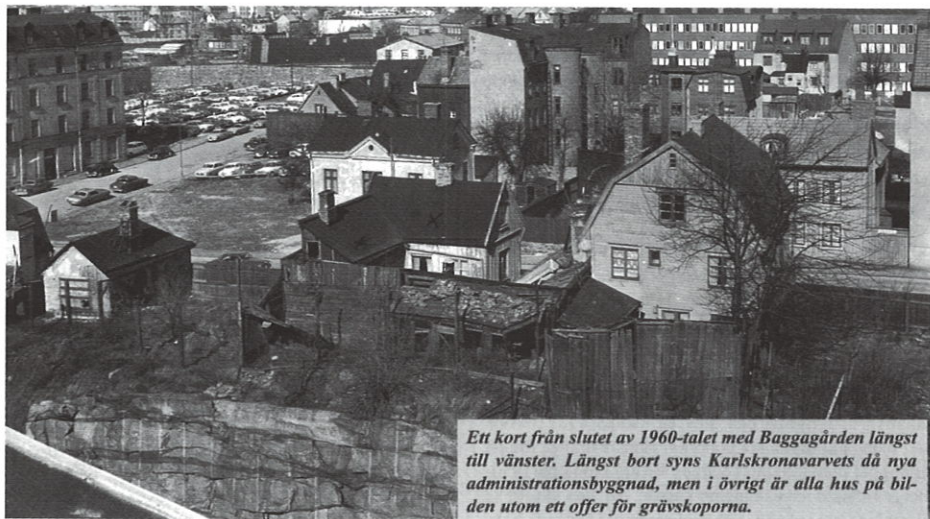
Sigfrids hus i Lockarp under 1950-talet, det finns kvar i dag oförändrat.

Detta gjorde att Sigfrid sökte sig till SJ, och fick ett bra arbete i Lockarp, utanför Malmö, där han blev stationskarl. Han äktade där sin andra hustru, Magda, men, som efter några år avled. Sigfrid var nu åter ensam. I slutet av 1950-talet sålde han huset han haft i Lockarp och flyttade hem till Blekinge och Karlskrona.

Efter en kort tid på Köpmangatan sökte han sig till Västerudden, där han då inköpte fastigheten Varvsgatan 23 – 25, där han blev boende till sin död, 1972.

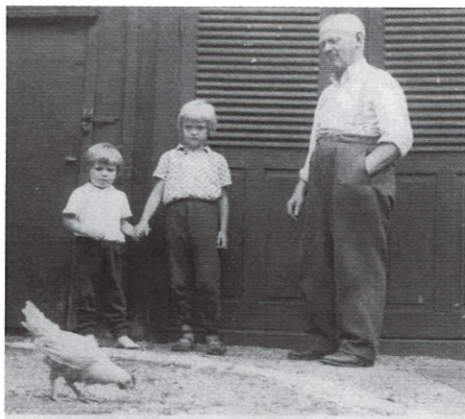

Varvsgatan innan rivningen påbörjades. Längst till vänster den gamla teatern. Sigfrid Edvardssons hus är de två längst till höger.

Ett kort från slutet av 1960-talet med Baggagården längst till vänster. Längst bort syns Karlskronavarvets då nya administrationsbyggnad, men i övrigt är alla hus på bilden utom ett offer för grävskoporna.

Ett foto lånat ur "Sydbrisen", som visar hur Västeruddens rivs med Varvsgatans "baksida" där Edvardssons hus återfinns vid X-en. I intilliggande hus bodde familjen Sundberg med många barn. Ännu står den inför rivningen utrymda Baggagården kvar i det lilla huset till vänster om Edvardssons bodde Emma och Syster Mård.

Sigfrid med några av sina barnbarn inne på gården, tuppsycklingen har nyss matats.

Sigfrids gård 1960.

Under sina år i Karlskrona var dragningen till Aspö stark, och eftersom han och hans bröder var delägare till en bit mark där, började han bygga sig ett litet sommarhus, där han vistades så mycket som möjligt. Ja sommarhus kan man nog säga, för det var delvis ingrävt i en backe, så kanske "backstuga" är ett bättre namn.

På tomten fanns bland annat även en liten stuga. På taket till denna fanns en liten dansbana, med räcke runt om. Sigfrid och hans bror Kalle hade satt en stege upp till

dansbanan, och de lär ha sett till, att damerna skulle upp först. Då stod de kluriga bröderna och höll stegen, och kontrollerade samtidigt, om damerna hade vita silkesbyxor eller charmeuse i skärt under kjolen.

Ett foto från 1950-talet när Sigfrid byggde sin "Backstuga" på Aspö. Huset byggdes inte efter ritning utan tillkom efter Sigfrids och brodern Kalles önskemål.

Vid ett besök hos Sigfrid på Aspö, där han förevisade sitt sommarhus, och en hel del annat som bröderna åstadkommit, glömmer jag aldrig den cykel de monterat ihop. Två cyklar hade de bundit samman med stålrör, så att de kunde åka båda på en gång. Det var en syn för "gudar" när de tog svängarna på de små vägarna med sin "tvåmannacykel". Sigfrid var mäkta stolt då han förevisade cykeln och andra saker han var upphovsman till.

Under samtalet på båten till Karlskrona, berättade Sigfrid för mig, att han aldrig skulle överge sin stuga på Västerudden, han skulle dö där - och så blev det.

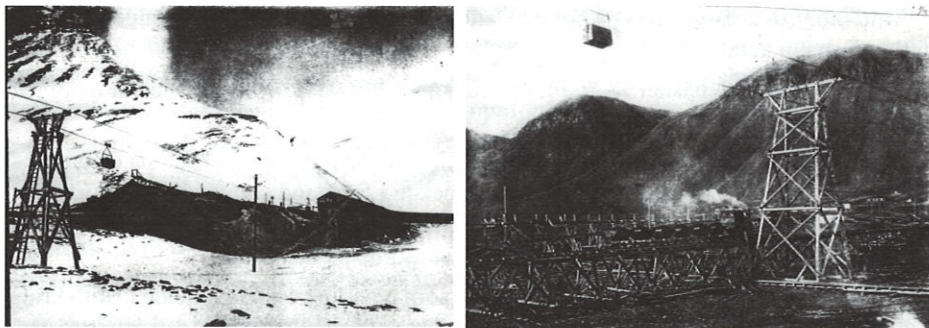
1972 tog jag detta foto av det som fanns kvar av husen på gatan. Sigfrid Edvardssons önskan att få bo här till sin död hade slagit in.

Sonen till Sigfrid Edvardsson och sonens hustru besöker tomten efter rivningen av Varvsgatan 23-25.

Sigfrids bror Kalle, var också han något av ett original under sin levnad. Det har skrivits om honom bland annat i Sydöstran. Kalle tog sig till Amerika, där han gick på luffen runt staterna. Han bestämde sig därefter att starta en hönsfarm som han jobbade med på sitt vis. Snart nog kom han underfund med att istället för att hönsen skall föda honom, så fick han föda hönsen och det bar sig ju inte i längden, så Kalle bestämde sig för att återvända hem till "old Sweden" igen.

Innan Sigfrid avled, var jag hemma hos honom, och fick då en sak som glädde mig mycket. Det var hans gamla karbidlyckta, som han använt hela sin tid på Spetsbergen. Han demonstrerade den först för mig. Den var gjord i mässing, med en rund behållare för karbiden, ovanför den fanns en liten vattentank, sedan fanns där en tre millimeter lång, tjock, mässingstråd som täppte till ett hål i tanken. Dessutom fanns där en ögla, med vilken han fäste lyktan i sin mössa under arbetet. Sigfrid fyllde på med karbid och lyfte på tråden så att några droppar vatten kom ned i karbidbehållaren. Nu bildades gasen som gick upp till ett hål där Sigfrid tände en låga så han kunde se att arbeta. När lågan sedan började tyna lyfte han åter i tråden så att vattendropparna och karbiden bildade ny gas. En sådan laddning av karbid räckte ganska länge. Sigfrid berättade också om hur mörkt det var nere i gruvan och hur svarta arbetarna blev efter ett arbetspass. Det fanns inte heller mycket av bekvämligheter för de som arbetade där. Visserligen fanns det kvinnor anställda som lagade maten till gruvjobbarna, men det var kallt, ensamt och inte mycket att ta sig för på fritiden. Arbetstiden bestämde de själva och Sigfrid hade ju tagit jobbet, enbart för att tjäna pengar, som en bra start i sitt liv.

Två av Sigfrids bilder från arbetet vid kolgruvan på Spetsbergen.

Karbidlyktan som var ett av mina käraste minnen, från en man med glimt i ögat och sällan skådad klurighet, blev jag tyvärr av med under en flytt i Malmö. Sigfrid var en verklig vän, som gick sina egna vägar med huvudet högt, sin egen filosofi och en humor, sådan där med knorr på. Bland hans små egenheter, i det lilla huset på Varvsgatan, kan nämnas att han hade en tupp springandes både inom och utomhus bara som en gest att han levde som det passade honom. En liten snaps då och då var hans enda utsvävning på ålderns höst..

År 1995 besöker jag min barndomsstad och ilar naturligtvis till Västerudden, där man tydligen skall spränga bort en del av Berget. De små husen stod direkt på berggrunden och är nu borta. Teatern är borta – mitt Västerudden är döende.

Mitt emot Edvardssons hus på Varvsgatan låg ”Hoffagården” och där bodde den andre farbrodern jag kände så väl.

Han blev gammal, nästan 98 år. Jo, honom kände jag särskilt väl för han var nämligen min och mina sju andra syskons pappa.

Han var döpt till Carl August Andersson och född den 5 februari 1887 på en gammal släktgård, Saxhult Västergård i Lemnhults Socken i Småland som ägdes av morförelldrarna men arrenderades av föräldrarna. Här tillbringade han sina första fyra år varefter familjen flyttade ett antal gånger som man ofta gjorde på den tiden.

Carl kom att bli en äkta Karlskronit då han som beväring 1907 hamnade i Karlskrona vid I 7, som grenadjärregementet hade som beteckning. Den militära banan startade i Wäxjö men som volontär förflyttades han till Karlskronaregementets 1:a kompani. Vid underofficersskolan utgick han som nummer ett. Yrkesbanan syntes utstakad inom det militära men så blev det inte då han blev antagen som polis vid Kungliga Flottans Poliskår i staden.

Han hade nu träffat den flicka som 3/8 1913 blev hans hustru.

Ateljéfoto från 1912 visar Margareta Elisabeth Åkesson, som 1913 blev fru Andersson. Man ser armband som var en gåva från Fästmannen Carl, då korpral vid Grenadjärregementet vid Gräsvik.

Härovan en kvartett underbefäl vid regementet som alla visar en viss pondus. De med tre streck på uniformsärmen har en grad, som kallades distingjonskorpral. Carl, som står till höger, är endast korpral, året är 1911.

Efter bröllopet, som blev verkligen romantiskt då man åkte s.k. Charabang, förspänd med två svarta hästar, till kyrkan, flyttade de unga tu till Polhemsgatan 20 för att snart flytta igen, då till Teatergatan 51–52 .

Här på Polhemsgatan bodde Carl och Margareta Andersson direkt efter bröllopet.

På Teatergatan blev Carl vicevärd för kronans kvarter Westra Udd. Här blev han snart kvarterets "gode man" som kom att föra de boendes talan. Man måste tänka på att vid denna tid , var det många äldre som hade svårt att skriva. Särskilt vid mantalsskrivningen, som ägde rum en gång om året, fick han skriva flera av de äldres papper. Kvarterets sju hus, av varierande storlek, hade var sitt, sin historia, och flera av husen var väl kända, som "Vega-Svens" stuga och "Frickastugan", där Karlskronas starke man i många år, rektorn O. W. Andersson var född. I denna stugan bodde "förman" Frida Frick, en praktgumma som slet och kämpade som "skurgumma" inne på varvet , för sina tre söner. Hon höll sin stuga ren och snygg och skötte sina höns och den lite ilskne tuppen på ett humant sätt. Frida Frick var min "favoritgumma" på Västerudden.

Redan vid regementet hade Carl hittat sitt fritidsnöje och det var schack som dagligen spelades på mässarna. Detta intresse höll han vid liv under hela sin levnad och var alla åren medlem i Schackklubben Kamraterna.

Carl vid sitt skrivbord på Teatergatan 1918.

Familjen på Teatergatan växte med åren och det föddes 8 barn. Bostaden bestod av två rum och kök, alltsammans på en yta av 39,1 kvadratmeter. Trots lägenhetens lilla yta fanns här alltid fin ordning, god stämning och stor disciplin. Som i de flesta familjer med stor barnaskara blev det de äldre syskonen som på sitt sätt bidrog till att de yngre fick sin uppfostran.

När lyckan var som störst hände det ofattbara. Margareta blev sjuk, och inom kort var hennes liv slut. Pappa Carl var nu ensam ansvarig för familjen. Det kan inte ha varit lätt för honom att nu klara av både arbete och hemmet. Allt ordnades upp och han kunde se sina barn växa upp till goda medborgare. Alla barnen, utom äldste brodern, bosatte sig lite var stans i landet.

*De två farbröderna, Edvardsson och Andersson, utanför Edvardssons hus.
De var goda kamrater med en fin relation till varandra.*

Carl Andersson iklädd sommarkostym, inne på Hoff's gård. det fanns en fin grönska i Hoff's trädgård, mest till för familjen Hoff.

Pappa med barnbarnet Britt på Hoff's gård.

När Västerudden revs, hus efter hus, blev hans nästa adress Galgamarcken. Det som mest oroade honom vid denna tid var hur han, efter ett långt liv i äldre bostäder utan centralvärme skulle klara sig. Han var van att på sitt eget sätt bestämma värme med kakelugnar och vedspis. Hans stora bekymmer blev, som han sade, att han inte skulle leva tre veckor ens, i ett hus med sådan lyx som värmeelement. Vänta och se, tröstade jag honom då han ringde till mig i Malmö och var bekymrad.

Två månader efter detta samtal besökte jag min hemstad och hittade ut til Galgamarcken, där jag hittade en fader, som var överförtjust i sin nya lägenhet. "Jag skulle haft pryl"sa han "som inte flyttat innan, och sluppet all eldning i gamla kakelugnar". Nu hade han fått ett litet kylskåp, varmvatten, och utanför sitt rumsfönster hade han en stor tall där han kunde mata ekorrarna. Han var helt lycklig och vi syskon var glada över hans nya liv. Chackbrädan fanns nästan alltid framme på bordet och då vi barn lagt ihop till en TV, var det som om livet fick en puff framåt. Han hade varit avogt inställd mot en sådan pryl som Tv tidigare och nöjd med sin radio som varit hans sällskap allt sedan kapten Ugglas hade sina morgonprogram med gymnastik på 20–30 talen. Varje morgon han var hemma blev det då gymnastik till Ugglas hurtiga kommandon. Även vi pojkar i familjen fick vara med om att "ta djupa andetag" inför öppet fönster. När kapten Ugglas slutade i radion var pappa arg och fortsatte med sina övningar själv

Tre generationer Andersson i Galgamarken 1974. Bengt, Carl och Åke.

Den 12 mars 1938 tilldelades Carl Vasamedaljen i 8:e storleken något som var en stor sak för honom. Under alla sina år som varvspolis hade han inte flera sjukdagar än ena handen hade fingrar. Han var en tjänsteman av gamla stammen som satte en ära i att sköta sin uppgift. Enda gången jag minns att han var hemma som sjuk, var när han en afton ute på Söderstjärna under sin tjänstgöring, blev kullknuffad av en stor uggla, som satte sina klor i hans nacke med sådan kraft att han föll. Flottans sjukhus fick skaffa fram motgift mot infektion och i nacken fanns märken efter uggleklor så länge han levde.

Vid 97 års ålder hände det som kom att bli slutet för honom. En natt skulle han besöka toaletten då glödlampan gick sönder. Han började skruva bort glaskupan men den föll i badkaret och efter kom han själv. Där låg han bland alla glaskärvor utan att kunna ta sig upp. Timme efter timme gick, men som ett under, kom vår syster för att se till honom och fann honom blodig över hela kroppen. Snart nog blev det att komma till Ekliden och då tog livsglädjen slut. Några månader senare var livet över för smålänningen, som blev en äkta karlskronit, och med sitt goda humör, fick många vänner, under en lång levnad.

Charles Lindberghs besök i Karlskrona

Charles A. Lindbergh blev över en enda natt världens mest kända människa 1927. Det är nog inte så många som känner till att Charles Lindbergh bara sex år senare besökte Karlskrona tillsammans med sin hustru.

Ingen annan människa har på samma sätt som Charles Lindbergh blivit berömd på så kort tid! När han startade sitt lilla flygplan ”Spirit of St Louis” klockan 07.24 på morgonen den 20 maj 1927 från flygfältet Roosevelt Field i New York är det inte många som vet vem denne 25-årige flygare och äventyrare är. När han landar på flygplatsen Le Bourget i Paris drygt 33 timmar och 30 minuter senare är han världens mest kända människa och mottas av en halv miljon jublande Parisbor på flygplatsen och över en miljon ytterligare kantar stadens gator när han hyllas i en bilkortege genom Paris. Charles Lindbergh har gjort det som ingen annan gjort tidigare, flugit helt ensam över Atlanten. Direkt efter starten från New York spreds nyheten om den pågående ensamflygningen via radio över hela världen och därför var mottagandet så enormt i Paris. Liknande scener som i Paris utspelas även i London och vid hemkomsten till New York.

Charles Lindbergh hatade egentligen uppmärksamheten kring sin person eftersom han i grunden var en rätt tystlåten och inbunden person. Ännu värre blev det år 1932 när hans då 18 månader gamle son kidnappades och när sonen kort efter hittades mördad, blev det en liknande massmedial uppmärksamhet som vid ensamflygningen. En tysk invandrare, Bruno Richard Hauptmann, dömdes till döden för kidnappningen sedan man hittat lösensumman i hans garage. Domen verkställdes 1936, men Hauptmann bedyrade alltid sin oskuld.

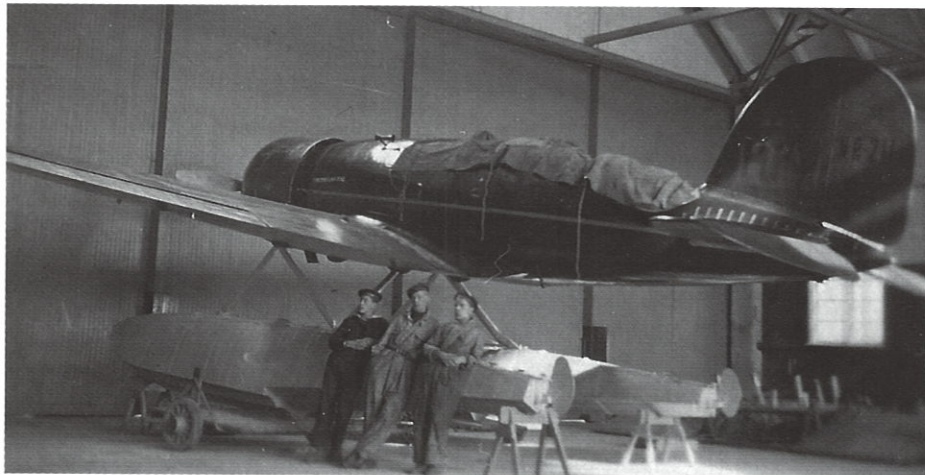
År 1933 gjorde Charles Lindbergh och hans hustru Anne Morrow Lindbergh en propagandaresa till en rad olika länder i Europa. Besöket i Sverige var särskilt intressant för Charles eftersom hans släkt härstammade från Smedstorp i Skåne och han hade tänkt besöka sin gamla släktgård. Hans första kontakt med Sverige blev i Stockholm där han landade med sitt sjöflygplan som han använde under resan. För att lura journalister och nyfikna åkte han bil från Stockholm ner till Skåne, men ryktet att denne världskändis var på väg hade hunnit sprida sig och väl framme i Smedstorp var det så mycket folk samlade i Smedstorp att makarna Lindbergh valde att inte ens stiga ur bilen utan i stället åkte direkt tillbaka till Stockholm. Några dagar senare flög Charles och Anne vidare till Karlskrona och de landade vid Stumholmens sjöflygstation i den centrala delen av staden. Flygstationen var på den tiden en imponerande anläggning med fyra stora hangarer.

Charles Lindbergh i kostym just efter landningen vid Stumholmen mitt i Karlskrona när han fått av sig sin flygdräkt. Bakom Lindbergh i flygbassängen syns det gamla kallbadhuset som fanns vid Östra Prinsgatans utmyning vid Kungsbron.

Makarna Lindbergh togs emot av amiral Lindström, som var befälhavare för Sydkustens Marindistrikt. För att åter försöka lura de församlade journalisterna och nyfikna iscensattes en falsk bilresa ut från området via den enda landförbindelsen, Stumholmsbron, medan paret i verkligheten tog en båt som förde dem till Vämöviken strax utanför Karlskrona. Där väntade en annan bil för vidare färd till Smedstorp i Skåne och denna gång gick besöket på fädernesgården bra.

Efter återkomsten från Skåne var makarna Lindbergh gäster hos amiral Lindström som hade sin tjänstebostad i Kungshuset på Landbrogatan mitt inne i centrala Karlskrona. De stannade några dagar hos amiralen och hans hustru och dotter och hade förhoppningsvis några trevliga och avkopplande dagar, medan vakter patrullerade fram och tillbaka utanför porten till huset. Flygplanet hade gömts undan i en av hangarerna på Stumholmen för att minska uppmärksamheten.

Här en bild Charles Lindberghs sjöflygplan som gömdes undan i en av hangarerna på Stumholmen. Tre värnpliktiga blir förevigade framför världskändisens flygplan.

Makarna Lindbergh hade året innan Sverigebesöket fått ännu en son och de fick sedan ytterligare fyra barn mellan åren 1937 och 1945. Charles Lindbergh deltog aktivt i andra världskriget i en "icke officiell" flygstyrka, eftersom han först vägrades aktiv tjänst i flygvapnet p g a att han tidigare varit emot USA:s hjälp till de allierade i Europa och att han även tagit emot utmärkelser från Adolf Hitler. Han fick dock återupprättelse i slutet av kriget och efter kriget utnämnde president Eisenhower honom till general. Charles skrev efter kriget en rad olika böcker, bl a "The Spirit of St. Louis" som han även tilldelades Pulitzerpriset för. Även Anne Morrow Lindbergh blev en mycket känd författare och skrev en rad prisbelönta böcker. Makarna levde ett rätt kringflackande liv, men slog sig till sist ned på Maui, Hawaii. Där avled Charles Lindbergh den 26 augusti 1974, 72 år gammal och det är även där han ligger begravd. Anne Morrow Lindbergh avled den 7 februari 2001, några månader innan hon skulle fyllt 95 år.

Text och bilder: Lars-Olov Stenborg

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

Grundad 1945 med över 4000 medlemmar

Sveriges största Hembygdsförening

Hembygdsföreningen som ger ut böcker om din hemstad – Karlskrona.

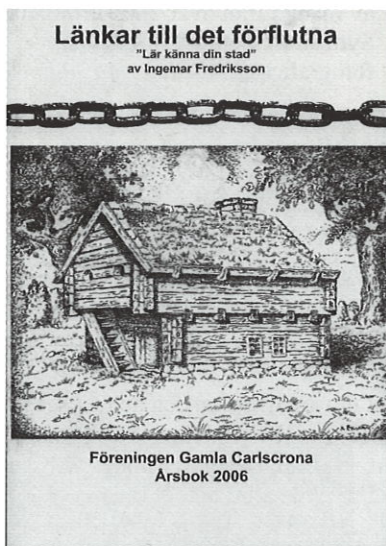
Föreningen ser allt sedan starten 1945 som sin huvudsakliga uppgift att dokumentera hembygden.

Vår första årsbok kom redan 1946 och sedan dess har vi publicerat över 70 boktitlar.

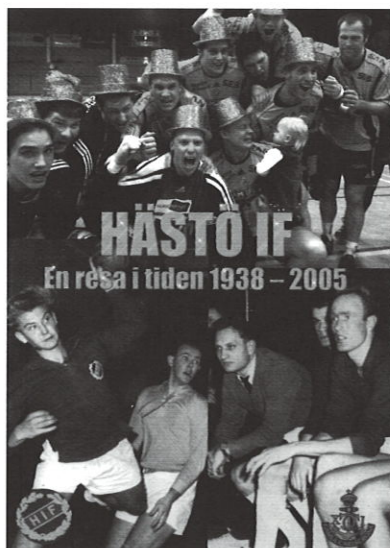
Ofta får vi besök av medlemmar som frågar efter någon äldre årgång av våra utgivna titlar.

Ibland kan vi glädja med att vi lyckats köpa in några begagnade exemplar på något antikvariat som vi då erbjuder våra medlemmar.

Beställningar kan du göra på beställningslista i detta blad eller ringa 0455-10190 och lämna meddelande på vår telefonsvarare. Glöm ej att uppge telefon, namn och adress.

”Lär känna din stad”. Slumpvis utvalda pusselbitar ur stadens historia. Här kan du söka på namn, platser, årtal, händelser och personer med mer eller mindre korta beskrivningar. Ett måste för den som söker kunskap om Karlskronas förflutna.
Medlemspris 100 kr

2005 gav vi ut boken om Karlskronas sista aktiva kvartersförening Hästö IF, som gör stor succé i handboll. En intressant bok om föreningens historia med mycket fakta och bilder. Alla personer på bilderna namngivna!
Medlemspris 50 kr

Böcker som fortfarande finns i lager

Bilder – minnen – min rikedom

av
Bengt Andersson

FÖRENINGEN GAMLA CARLSKRONA
ÅRSBOK 2001

Årsbok 2001 Karlskronasonen
Bengt Andersson minns.
Medlemspris 150 kr

Det gamla fotografiet

Åke Ulvesjö

Årsbok 1997. Åke Ulvesjö, känd
av många från över 2000 artiklar i
Sydöstran, berättar om det gamla
fotografiet. **Medlemspris 130 kr**

ERIK HÄGG

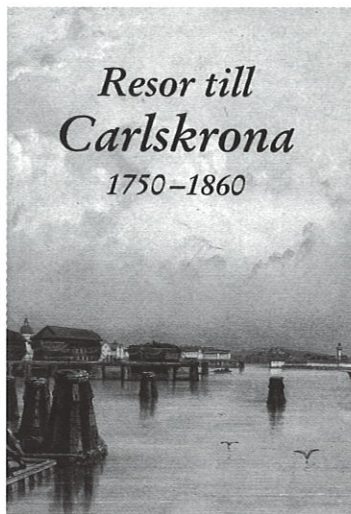

SJÖMÄNNENS STAD

EN BOK OM DE GAMLA STADS-
DELARNA BJÖRKHOLMEN OCH
VÄSTER UDD I CARLSKRONA
SAMT DERAS INVÅNARE

En faksimilutgåva 2003 av
”Sjömännens stad” författad av
kommendörkapten Erik Hägg
1915. En bok om Björkholmen
och Västerudd och dess
innevånare. **Medlemspris 100 kr**

Resor till Carlskrona 1750–1860

En nytgåva av årsbok 1992.
Carlskrona skildringar -
reseberättelser publicerade av
utländska resenärer 1750 - 1860.
Medlemspris 150 kr

Du kan nu även köpa våra bokpaket!

Bokpaket 1 **150 kr**

Innehåller två böcker:

Hästö IF - En resa i tiden 1938-2005 av Torbjörn Sunesson

Rävarumpa, ängel och Törnrosa av Meta Ottosson

Bokpaket 2 **250 kr**

Innehåller tre böcker:

I Hakkorsets skugga

Rävarumpa, ängel och Törnrosa

Två Karlskronaföretag - Dynapac/Carl E. Lindwall

Mer information om våra böcker finns på vår hemsida

www.fgc.nu

och där hittar du även information om hur du beställer via e-post eller telefon.

På hemsidan finns också en förteckning över samtliga årsböcker och övriga böcker som utgivits sedan starten år 1946.

Beställningslista, Porto tillkommer

Länkar till det förflutna	100 kr	Sjömännens stad	100 kr
Hästö IF	50 kr	Carlsconagram inkl kuvert	10 kr st
Bilder - Minnen - Min ...	150 kr	Vykort gamla stadsbilder	10 st 20 kr
Det gamla fotografiet	130 kr	Vykort Julkort	10 st 20 kr
Resor till Karlskrona	150 kr	Bokpaket 1	150 kr
Två Karlskronaföretag	150 kr	Bokpaket 2	250 kr
Livet är en Gåta	125 kr		

Namn _____

Adress _____

Postnummer _____ Postadress _____

Telefon _____ / _____

Returadress
FGC
Alamedan 11
371 33 Karlskrona

MARTA HÄRNSTRÖM
LASMÄNIGATAN 24
371 33 KARLSKRONA

B

Årsbok 1999. Industrihistoria om två Karlskronaföretag med massor av bilder där människor, miljöer och maskiner passerar revy.
Medlemspris 150 kr

Livet är en gåta
av
Ernst Alvik

Föreningen Gamla Carlscrona
Årsbok 2000

Årsbok 2000. Folkskolläraren Ernst Alviks memoarer. En profil och idealist välkänd för sitt engagemang i bla Mörtsjöåsen.
Medlemspris 125 kr.

Frankeras med
vanligt
brevporto

FÖRENINGEN GAMLA CARLSKRONA

Alamedan 11
371 31 KARLSKRONA